

10-1-1987

คำนิยามกับมหาวิทยาลัย

เกษม สุวรรณกุล

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

สุวรรณกุล, เกษม (1987) "คำนิยามกับมหาวิทยาลัย," *Journal of Education Studies*: Vol. 16: Iss. 2, Article 3.

DOI: 10.58837/CHULA.EDUCU.16.2.4

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol16/iss2/3>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

บทความแนวเรื่อง

ค่านิยมกับมหาวิทยาลัย

เกษม สุวรรณกุล

บทบาทของมหาวิทยาลัย
ที่สำคัญอันหนึ่งคือ
บริการสังคม และผลิตบัณฑิต
ออกไปแก้ไขปัญหาของสังคม
ไม่ใช่ไปเป็นนายสังคม

เป็นที่ทราบกันดีว่า คนเราอยู่ในสังคม ต้องมีระเบียบของสังคมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสังคมเล็ก เช่น ครอบครัวหรือสังคมใหญ่ขึ้นมา เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือสังคมใหญ่ขนาดประเทศชาติ หากสมาชิกไม่ปฏิบัติหรือไม่เชื่อฟังระเบียบของสังคมนั้น ก็จะได้รับผลตอบสนองจากสมาชิกของสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ตามแต่ระเบียบของสังคมจะกำหนดไว้ เริ่มตั้งแต่สั่งสอนว่ากล่าว เขียนตี แสดงความรังเกียจ ไม่คบหาสมาคม ทั่วย ไปจนถึงการปรับหรือจับเข้าคุกเข้าตะราง

กัน ระเบียบของสังคมนี้ถูกกำหนดไว้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติ ตลอดจนกฎระเบียบ กฎหมายของบ้านเมือง

มหาวิทยาลัยก็เป็นสังคมย่อยอย่างหนึ่ง ซึ่งมีระเบียบของสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่แบบอ่อนอย่างไม่เป็นทางการ จนกระทั่งกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย การกำหนดพฤติกรรมที่มีความสำคัญน้อยในสถาบันหนึ่ง อาจมีความสำคัญมากในอีกสถาบันหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้น

อยู่กับประวัติความเป็นมาของสถาบัน หรือจุดมุ่งหมายของสถาบันนั้น ๆ เช่น การแต่งกายในมหาวิทยาลัยบางแห่งอาจให้เสรีภาพในเรื่องนี้มาก โดยคนในสังคมนั้นนิยมหรือถือเช่นนั้น ดังจะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยรามคำแหง หรือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไม่เข้มงวดกับการแต่งกายของนักศึกษาหรือแม้กระทั่งของอาจารย์ ผิดกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีความเข้มงวดมากขึ้นถึงขนาดกวาดขันดูแล บางครั้งหากแต่งกายไม่ถูกต้องก็ไม่ให้เข้าห้องสอบหรือห้องเรียน ห้องสมุด เป็นต้น และมีความเชื่อกันในหมู่นิสิตหญิงว่าควรแต่งกายเครื่องแบบนิสิต แม้ไม่ต้องเข้มงวดในการใช้กฎระเบียบ นิสิตหญิงก็มักภูมิใจและแต่งกายเช่นนั้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนนายร้อยตำรวจหรือทหารแล้ว การแต่งกายมีความสำคัญมาก ต้องแต่งให้ถูกและเรียบร้อย มิฉะนั้นก็จะถูกลงโทษซึ่งรุนแรง ทั้งนี้เพราะการมีระเบียบวินัย เชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาเป็นจุดมุ่งหมายหลักอันหนึ่งของโรงเรียน สถาบันต่างๆ ย่อมมีขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมต่างกันไป และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย เช่น ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เคยยึดถือขนบธรรมเนียมเกี่ยวกับอาวูโสอย่างเข้มงวด เป็นขนบธรรมเนียมที่นิสิตยึดถือต่อ ๆ กันมาเป็นเวลานานว่า นิสิตรุ่นน้องกว่าต้องเคารพนิสิตรุ่นพี่ และมี

มาตรการบังคับในรูปแบบต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่พิธีการต้อนรับน้องใหม่ที่พี่บังคับให้น้องใหม่ทำอะไรต่าง ๆ บางทีเลยเถิดไปจนพิสดาร แม้สังคมภายนอกก็ทนไม่ค่อยได้ แต่ก่อนนั้นหากไม่เชื่อฟังก็มีมาตรการบังคับ เช่น จับโยนน้ำ เป็นต้น ปัจจุบันถึงแม้ขนบธรรมเนียมนี้ยังมีอยู่ แต่ก็ไม่เข้มงวดเท่าแต่ก่อน ในมหาวิทยาลัยเดียวกันก็อาจมีขนบธรรมเนียม ความเชื่อ ค่านิยมแตกต่างกันไปได้ แต่ละคณะ หรือในหอพัก เช่น ในคณะวิศวกรรมศาสตร์อาจต่างกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และในหอพักชายก็มีความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมต่างกับคณะต่าง ๆ เป็นต้น

ระเบียบ สังคม ซึ่งมีอยู่ในมหาวิทยาลัยอย่างหนึ่ง คือ ค่านิยมที่นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันนั้นยึดถือเป็นบรรทัดฐาน ค่านิยมนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ บางอย่างดี บางอย่างไม่ดี บางอย่างมีผลติดตัวนิสิตนักศึกษาเหล่านั้นออกไปหลังจากศึกษาจบแล้ว เช่น ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแต่ไหนแต่ไรมักมีค่านิยมอย่างหนึ่งซึ่งอาจไม่ค่อยดี คือ เวลาของชาวจุฬาฯ หรือ chula time ซึ่งหมายความถึงความไม่จริงจังต่อเวลาที่กำหนดหรือนัดหมาย เช่น นัดแปดโมง มาเอาเก้าโมงหรือสิบโมงก็ไม่ถือสาอะไรกันมากนัก เมื่อปรากฏขึ้นก็ยกให้เป็น chula time ความจริง chula time ก็ไม่

ต่างกับวัฒนธรรมของชาวไทย (หรือชาวอื่น ๆ เช่น ลาตินอเมริกา) มากนัก ความไม่ตรงต่อเวลาไม่น่าจะเป็นของดี แต่เมื่อชาวมหาวิทยาลัยมาถือเป็นหลักยึดเสียเช่นนี้ ย่อมไม่ติดกับสังคมเป็นส่วนรวม หรือผู้เขียนเคยได้ยินว่าที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจมีค่านิยมอย่างหนึ่งที่ยึดถือกันมาช้านาน คือ นักเรียนนายร้อยตำรวจจะนั่งรถเมล์โดยสารไม่ได้ เพราะเป็นการเสียเกียรติ ซึ่งผิดกับนักเรียนนายร้อยทหาร ยังเห็นนั่งรถเมล์อยู่เป็นประจำ หากค่านิยมของนักเรียนนายร้อยตำรวจเป็นเช่นนั้นจริง และเมื่อติดตัวไปเมื่อจบการศึกษาแล้ว ย่อมมีผลเสียแก่ส่วนรวมเพราะต้องหาวิธีให้ได้เงินมาเพื่อชอรรถยนต์ส่วนตัว เป็นต้น

แต่ก่อนนั้นในสังคมภายนอกก็ดี ในสังคมภายในมหาวิทยาลัยก็ดี เชื่อว่ามาเรียนมหาวิทยาลัยเพื่อไปเป็นเจ้าคนนายคน จบออกไปเป็นใหญ่ ไปเป็นนายคน พ่อแม่ของนิสิตนักศึกษา ไม่ว่าจะในเมืองหรือในชนบท ก็ปรารถนาให้ลูกของตนเข้ามหาวิทยาลัย ต่อไปพ่อแม่จะได้สบาย เพราะลูกได้เป็นใหญ่เป็นเจ้าคนนายคน นิสิตนักศึกษาก็มีความเชื่อเช่นนั้น ความเชื่อเช่นนี้อาจมีผลกระทบต่อกันคติของนิสิตนักศึกษาที่จบออกไป ที่มีอยู่ต่อสังคม คือออกไปเป็นนายสังคม หรือออกไปรับใช้สังคม

หรือย่อมมีผลกระทบต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยไม่มากนักน้อย หลังจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ความเชื่อถือหรือค่านิยมของนิสิตในมหาวิทยาลัยได้เปลี่ยนไปมาก แม้กระทั่งของบุคคลภายนอกก็เปลี่ยนไปเช่นกัน ค่านิยมใหม่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้นิสิตออกไปรับใช้สังคมหากไม่เป็นเช่นนั้น สังคมภายนอก เช่น หนังสือพิมพ์ก็จะตำหนิ นโยบายของมหาวิทยาลัยก็เปลี่ยนไป พยายามเน้นในเรื่องการเรียนการวิจัยให้สอดคล้องกับสภาพสังคมมากขึ้น และเชื่อว่าบทบาทของมหาวิทยาลัยที่สำคัญอันหนึ่ง คือ บริการสังคมและผลิตบัณฑิตออกไปแก้ไขปัญหาของสังคม ไม่ใช่ไปเป็นนายสังคม ค่านิยมเช่นนี้ หากยึดถือและปฏิบัติกันจริงจังก็จะมีประโยชน์แก่ส่วนรวมและชาติบ้านเมืองอย่างแน่นอน

ปัญหาที่ว่ามหาวิทยาลัยควรจะมีบทบาทสร้างความเชื่อและค่านิยมให้กับนิสิตนักศึกษาหรือไม่ อาจมีบางคนกล่าวว่า มหาวิทยาลัยจะทำได้ยาก เพราะมหาวิทยาลัยอยู่ปลายทางก่อนเข้ามหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาได้ถูกกล่อมเกลาคความเชื่อและค่านิยมมาแล้วจากครอบครัว โรงเรียนและสังคมภายนอก จะมาแก้ที่มหาวิทยาลัยทำได้ยาก อาจารย์บางคนอาจร้ายยิ่งกว่านั้น โดยเชื่อว่าหน้าที่ของอาจารย์มีเพียง

การสอนวิชาความรู้ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาในเรื่องอื่นๆ เมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงยังสังเกตได้ว่า มีค่านิยมในหมู่นิสิตนักศึกษาซึ่งไม่น่าจะติดกับมหาวิทยาลัยเอง หรือกับสังคมส่วนรวมคือประเทศชาติอยู่ในมหาวิทยาลัยเช่น ความฟุ่มเฟือยต่างๆ การจัดงานรุ่น ต้องทำในโรงแรมใหญ่ๆ ต้องขับรถราคาแพงๆ มามหาวิทยาลัย แต่งกายนำแฟชั่น เป็นต้น ค่านิยมที่น่าจะดีมีมากมาย แต่ไม่ถูกยอมรับเป็นค่านิยมในหมู่นิสิตนักศึกษา เช่น ความประหยัด ความรู้แพ้รู้ภัย การขอโทษเมื่อทำผิด การรักษาความสะอาด การรักษาของที่เป็นส่วนรวม ความมีวัฒนธรรมที่ไม่แย่งกัน แต่มักจะถือว่า “ขอผมก่อน” ไม่ยอมเข้าคิว ฯลฯ ผู้เขียนเห็นว่ามหาวิทยาลัยน่าจะมีบทบาทที่จะสร้างค่านิยมที่ดีให้กับนิสิตนักศึกษา และการสร้างค่านิยมควรจะเป็นส่วนสำคัญของหน้าที่ครูบาอาจารย์ด้วย

สิ่งที่ผู้เขียนมีความมุ่งหวังที่จะกล่าวในบทความนี้โดยเฉพาะก็คือ มหาวิทยาลัยน่าจะใช้หลักการของการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยให้เป็นค่านิยมหลักของนิสิตนักศึกษาในการดำเนินชีวิต กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ พยายามสร้างพฤติกรรมของนักศึกษาให้สอดคล้องกับบทบาทของมหาวิทยาลัย ในที่นี้ก็คือ การวิเคราะห์แสวงหาความจริงและการใช้เหตุผล มหาวิทยาลัย

มีกำเนิดขึ้นมาจากความต้องการแสวงหาความจริงเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ มหาวิทยาลัยต้องไม่สอนให้คนเชื่ออย่างง่าย ๆ แต่ต้องวิเคราะห์แสวงหาความจริง มีเหตุมีผลและอยากรู้อยากเห็นเพื่อการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับความสำเร็จของผู้บริหารและอาจารย์ที่จะวิเคราะห์แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา เมื่อมหาวิทยาลัยมีหน้าที่หลักเช่นนี้แล้ว ก็น่าจะเป็นหน้าที่ของอาจารย์ที่จะต้องพยายามสร้างให้เป็นค่านิยมของนิสิตนักศึกษาที่จะต้องแสวงหาความจริง รู้จักวิเคราะห์เหตุการณ์ มีเหตุมีผลในการดำเนินชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต หากทำได้เช่นนี้มหาวิทยาลัยก็จะได้ชื่อว่าปฏิบัติหน้าที่ของมหาวิทยาลัยได้อย่างสมบูรณ์ การที่จะทำได้เช่นนี้การเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าว แต่ก่อนนี้มหาวิทยาลัยไทยมุ่งหวังสอนให้นิสิตนักศึกษาเชื่อตามตำราต่อไปนี้ต้องมุ่งหาวิธีใหม่ให้นิสิตได้แสวงหาความจริงด้วยตนเอง ให้มีจิตสำนึกในการวิเคราะห์ ให้สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองโดยใช้เหตุใช้ผล อาจจะต้องถึงเวลาที่เราจะต้องเริ่มวิเคราะห์หลักสูตรและวิธีการสอน โดยไม่เน้นในเรื่องการบอก แต่เน้นให้ความรู้ในหลักและให้นิสิตเรียนรู้ปัญหาจากการใช้หลักเหล่านั้นมาวิเคราะห์หาความจริง

มหาวิทยาลัยไทยอยู่กับวิธีการที่ยอมรับตามตำรามาเป็นเวลานาน จึงเน้นหนักแต่เรื่องการสอนตามตำรา ไม่ได้ส่งเสริมการวิจัย ในระยะสิบปีที่ผ่านมา ผู้เขียนได้สังเกตความเปลี่ยนแปลงบ้าง เริ่มส่งเสริมให้มีการวิจัย ปัญหาและอุปสรรคก็ยังมีอีกมาก แต่ความพยายามอันดับแรกจะต้องอยู่ที่การต้องเปลี่ยนความคิดของผู้บริหารและอาจารย์ ต้องมีการปรับนโยบายและจุดมุ่งหมาย และวิธีการบริหารใหม่ในด้านการสรรหาบุคลากรและการอบรม ตลอดจนระบบการให้ความดีความชอบ ปรับ-

ปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ตลอดจนวิธีการเรียนการสอน รวมทั้งการสนับสนุนในด้านงบประมาณ และประการสำคัญที่สุดคือ ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย ปราศจากการควบคุมแบบราชการอย่างปัจจุบัน ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้อาจจะยังอยู่ห่างไกลความเป็นจริงไปได้อยู่อีกมาก แต่อาจจะถึงเวลาที่จะต้องช่วยกันทำอย่างจริงจัง เพื่อว่ามหาวิทยาลัยของเราจะเป็นมหาวิทยาลัยจริงจังสมชื่อ โดยทำหน้าที่ของมหาวิทยาลัยอย่างสมบูรณ์ และสร้างค่านิยมใหม่ให้แก่นิสิตนักศึกษาของเรา